

«Για την πίστη και την πατρίδα, για την τιμή και τη δόξα» (Γεώργιος Αργυράκος, Γεωπόνος, M.Phil.)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)



Από την εποχή του Μεγάλου Πέτρου το σύνθημα ακούγεται όλο και συχνότερα (ή αυξάνουν οι διαθέσιμες πηγές που το αναφέρουν) και υιοθετείται από την επίσημη τσαρική προπαγάνδα. Το 1709 πριν από τη Μάχη της Πολτάβα εναντίον των Σουηδών, ο Μ. Πέτρος καλεί το στρατό του να πολεμήσει για την πατρίδα, την ορθόδοξη πίστη και την Εκκλησία (за Отечество, за Православную нашу веру и Церковь)[51]. Το 1711, κατά την αποτυχημένη εκστρατεία του Προύθου, ο Μ. Πέτρος καλεί τους Χριστιανούς των Βαλκανίων, Καθολικούς και Ορθόδοξους, να ενωθούν μαζί του και να πολεμήσουν «για την πίστη και την πατρίδα, για την τιμή και τη δόξα» και να ελευθερωθούν από τους Μουσουλμάνους[52]. Στο κάλεσμα αυτό ανταποκρίθηκε μόνο ο βλαντίκα (πρίγκηπας-επίσκοπος) του Μαυροβουνίου και μερικοί Σέρβοι.

Το 1742, κατά την ενθρόνιση της τσαρίνας Ελισάβετ Α' (κόρης του Μ. Πέτρου), ο αρχιεπίσκοπος Αμβρόσιος του Νόβγκοροντ την καλεί «να μη λυπηθεί ούτε την τελευταία σταγόνα του αίματός της για να υπερασπιστεί την ακεραιότητα της πίστης και της πατρίδας»[53].

Το σύνθημα «Για τη σωτηρία της πίστης και της πατρίδας» (За спасение веры и

отечества, (Za spasenye Very i Otechestva)) προβλήθηκε ιδιαίτερα κατά τις τελετές γύρω από τη στέψη της Αικατερίνης Β' το 1762. Αναγραφόταν πάνω σε διάφορες επιφάνειες, από ασίδες μέχρι νομίσματα και μετάλλια.



Ασημένιο μετάλλιο του 1762 για τη στέψη της Μεγάλης Αικατερίνης. Στην πίσω όψη γράφει «За спасение веры и отечества» (Για τη σωτηρία της πίστης και της πατρίδας)

Το 1769, στη διάρκεια του πολέμου κατά Τούρκων και Πολωνών, καθιερώνεται ειδική Θεία Λειτουργία που θα τελείται κατά την εορτή Αποτομής Κεφαλής του Αγ. Ιωάννου του Βαπτιστού (Παλαιό Ημ. 18 Αυγούστου) στη μνήμη των στρατιωτών που έπεσαν υπέρ πίστεως και πατρίδος[54]. Κατά την εποχή της Αικατερίνης συλλαμβάνεται και το «Ελληνικό Σχέδιο» για διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και ανασύσταση της Βυζαντινής, όπου ως αυτοκράτωρ προοριζόταν ένας από τους γιούς της Αικατερίνης ονόματι Κωνσταντίνος. Από τότε ισχυροποιούνται και οι επαφές και η συνεργασία με τους Έλληνες, με κορυφαίο γεγονός την επανάσταση του 1770 («Ορλωφικά»). Το εν λόγω σύνθημα εμφανίζεται σε ένα αυθεντικό λαϊκό στιχούργημα της εποχής, το «Τραγούδι του Δασκαλογιάννη», που συντέθηκε μεταξύ 1770 και 1786 από τον αγράμματο ριμαδόρο Μπάρμπα Πατζελιό και καταγράφηκε από τον κτηνοτρόφο Παπα-Σκορδύλη, όπου εξιστορείται η εξέγερση των Σφακίων:[55]

(Μιλάει ο Δασκαλογιάννης στον Πασά)

γι' αυτά κ' εγώ 'ποφάσισα την Κρήτη να σηκόσω,
κι' αφού τα 'νύχια των Τουρκώ να την ελευτερώσω,
πρώτο για την πατρίδα μου, δεύτερο για την πίστι,
τρίτο για τσ' άλλους χριστιανούς 'που κάθονται ς την Κρήτη ...

Το 1785, η Μεγάλη Αικατερίνη εξέδωσε χάρτα που αναφέρει τα δικαιώματα των

ευγενών της Ρωσίας. Εκεί επαινεί την ετοιμότητά τους να κινηθούν «για την πίστη και την πατρίδα» (за веру и отечество), και τους αγώνες που έδωσαν στο παρελθόν εναντίον των εσωτερικών και εξωτερικών εχθρών «της πίστης, του μονάρχη και της πατρίδας» (веры, монарха и отечества)[56,57].

Από την εποχή της Αικατερίνης η Ρωσία είχε γίνει πλέον η ελπίδα των Ελλήνων για απελευθέρωση, όταν είχε αναδειχθεί σε μεγάλη αντιτουρκική χριστιανική δύναμη. Για λίγο εμφανίστηκε σαν πιθανή ελπίδα και ο Ναπολέων, αλλά αυτή η προοπτική ήταν εφήμερη, και οι επαφές που είχε το ελληνικό γένος με τη Γαλλία ήταν ισχνές, με εξαίρεση κάποιες ελίτ που ζούσαν κυρίως εκτός Ελλάδος. Ακόμα και στα Ιόνια Νησιά, κατά τη σύντομη γαλλική διοίκηση, μετά από την πρώτη ευφορία εκδηλώθηκε δυσaréσκεια κατά των Γάλλων.

Το 1807, στη διάρκεια των Ναπολεοντείων Πολέμων, ο τσάρος Αλέξανδρος Α' κάλεσε να καταταγούν στο στρατό βετεράνοι αξιωματικοί και στρατιώτες, και να αγωνιστούν «για την πίστη και την πατρίδα». Την ίδια χρονιά για να τιμηθεί η πολιτοφυλακή Zemsky εκδόθηκε μετάλλιο σε χρυσό και ασήμι το οποίο στη μια όψη έφερε το προφίλ του τσάρου και στην άλλη το σύνθημα «Για την πίστη και την πατρίδα». Την ίδια περίπου εποχή, δηλαδή λίγο πριν την Ελληνική Επανάσταση, στη Ρωσία εκδίδονταν και άλλα μετάλλια με παραλλαγές του συνθήματος, όπως «για την πίστη, τον τσάρο και την πατρίδα» ή «για την πίστη και τον τσάρο» (За веру и Царя)[58].



Μπρούτζινο στρατιωτικό μετάλλιο του 1807. Πρόσθια όψη: Τσάρος Αλέξανδρος Α'. Πίσω όψη: «За веру и Отечество» (Για την πίστη και την πατρίδα).

Η χρήση του συνθήματος δεν περιοριζόταν στο στρατό και την κρατική μηχανή

αλλά είχε χρήση και στην ευρύτερη φιλολογία. Στην εφημερίδα Ρωσικό Δελτίο (Русский Вестник), η οποία διαπνεόταν από ρωσικό εθνικισμό και ταυτόχρονα από αντι-δυτικό αίσθημα, στο πρώτο φύλλο του κρίσιμου για τους Ναπολεοντείους πολέμους έτους 1812 συναντάται το παράγγελμα «πολεμήστε μέχρι θανάτου για την πίστη, τον τσάρο και τη ρωσική γή» (биться до смерти за веру, за царя, за землю русскую). Η εισβολή του Ναπολέοντα στη Ρωσία άρχισε τον Ιούνιο του ίδιου έτους, και η εφημερίδα επαναλάμβανε το σύνθημα με τις γνωστές του παραλλαγές, μαζί με επίμονη ρητορεία κατά των Γάλλων, του Διαφωτισμού και των Δυτικών επιρροών στη Ρωσία[59].

Από τους άλλους εμπόλεμους κατά του Ναπολέοντα, ο Πρωσικός στρατός και ο βασιλιάς της Πρωσίας Φραγκίσκος Γουλιέλμος Γ' χρησιμοποίησαν επίσης την παραλλαγή «Με τον Θεό για τον Βασιλιά και την Πατρίδα» (Mit Gott für König und Vaterland)[60]. Κυκλοφόρησαν μετάλλια, σταυροί, κράνη, έντυπα κλπ με το σύνθημα, μέχρι και τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Όταν ο Ρωσικός Στρατός μαζί με τον Αυστριακό και τον Πρωσικό κατέλαβε το Παρίσι στις 19 Μαρτίου (Παλ. Ημ.) 1814, σε μια διακήρυξη εγκωμιαζόταν μεταξύ άλλων ο ανώνυμος Ρώσος στρατιώτης-χωρικός που υπερασπίστηκε «την πίστη, την πατρίδα και τον ηγεμόνα» (Веру, Отечество и Государя) έναντι της εισβολής του Ναπολέοντα[61]. Στην περίπτωση αυτή το σύνθημα ενίσχυε και μια νέα εικόνα του ρωσικού καθεστώτος που θέλησε να προβάλλει ο τσάρος Αλέξανδρος Α', η οποία περιγραφόταν με το τρίπτυχο «Ορθοδοξία, Αυτοκρατορία, Εθνικότητα» (Pravoslavie, Samoderžavie, Narodnost). Η προβαλλόμενη ιδέα ήταν ότι ο ρωσικός λαός διαχρονικά είναι αφοσιωμένος στον αυτοκράτορα, κάτι το οποίο αποτελεί κεντρικό στοιχείο της ρωσικής εθνικής ταυτότητας και εθνικής ιστορίας[62].



Σταυρός της Πρωσίας, 1813, με την επιγραφή "Mit Gott für König und Vaterland"
(Με τον Θεό για τον Βασιλιά και την Πατρίδα)

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

[51] Kharkhordin, σ. 14 και σημ. 56.

[52] Zdenko Zlatar, *The Poetics of Slavdom...*, 2007, τ. 2, σ. 686.

[53] Gaida F., "For Faith, Tsar and Fatherland..."

[54] Betsy Perabo, *Russian Orthodoxy and the Russo-Japanese War*, 2017, σ. 70, 71.

[55] Βαρδίδης Εμμανουήλ «ο Κρής» (εκδ.), *Κρητικάί ρίμαι: Τα τραγούδια Δασκαλογιάννη και Αληδάκη*, 1905, σ. 22, στχ. 751-754. Βλ. επίσης Καλλιβρετάκης Λ., «Η Επανάσταση και το τραγούδι του Δασκαλογιάννη», *ΤΑ ΝΕΑ*, 30 Αυγ. 2000, σ. 16, 17.

[56] Грамота на права, вольности и преимущества благородного российского дворянства, 21 Απρ. 1785, στο <https://constitution.garant.ru/history/act1600-1918/2400>

[57] McBurney Erin, "Art and Power in the Reign of Catherine the Great, 2014, σ. 28, 152, 154, 155.

[58] Kurpyushkin Sergey, *Наградные медали России ... (Απονομή μεταλλίων της Ρωσίας κατά τους Ναπολεοντείους πολέμους του 1807-1814)* ● Gaida F., 2013. ● Frary Lucien J., *Russia and the Making of Modern Greek Identity...*, 2015, σ.20, αναφέρεται στο Αργυράκος Γ.Λ & Αργυράκου Κ.Κ, *Η Επανάσταση του '21 στην Gazette de Lausanne*, 2017, σ. 36, υποσημ. 7.

[59] Zamotin Ivan I. «Russian Bulletin by Glinka», στο «Отечественная война и Русское общество» 1812-1912 (Πατριωτικός Πόλεμος και Ρωσική Κοινωνία: 1812-1912), έκδοση 1912, τόμ. 5, σ. 130-138. (σε ρωσική γλώσσα, με δυνατότητα αυτόματης μετάφρασης στα αγγλικά).

[60] Wikipedia (γερμανικά), άρθρο «Mit Gott für König und Vaterland».

[61] APPA, “Manifesto after the capture of Paris ...”, 18-3-2018, <http://news.ap-pa.ru/>.

[62] Wortman Richard S., 2012, σ. 1099.